

SDRUŽENÍ SALESIÁNŮ
SPOLUPRACOVNÍKŮ

FORMAČNÍ PLÁN 2024

v duchu

SYNODÁLNÍ CESTY

ÚVOD K FORMAČNÍMU PLÁNU 2024 – TÉMA SYNODA

Už více než dva roky prožíváme v církvi synodální proces. Po konzultacích na místní, národní a kontinentální úrovni proběhlo loni na podzim (2023) v Římě první zasedání synody biskupů, kterého se však zúčastnili s hlasovacím právem také laici, včetně 54 žen.

Jako salesiáni a salesiánky, kteří v duchu Dona Boska cítí spoluodpovědnost za budoucnost církve, se chceme do tohoto procesu aktivně zapojit. Mnozí z nás se zúčastnili před dvěma lety synodních konzultací ve svých farnostech. Teď máme možnost promýšlet témata, která byla v dalších synodních krocích vyhodnocena jako zásadní pro celou církev. Zaměříme se na ně v tomto formačním plánu. Některá z nich jsou do jisté míry kontroverzní. I v salesiánském prostředí na ně můžeme mít různé názory. Proto doporučujeme, abychom při setkání ve skupinách využívali synodální metodu dialogu, pro kterou se vžilo označení „duchovní konverzace“. V rámci lednového setkání ji znovu představíme a vyzkoušíme.

Většina času setkání by měla být věnována právě duchovní konverzaci. Proto nebudou texty pro jednotlivé měsíce příliš dlouhé. Autor tématu uvede citaci z Bible a z některého synodního dokumentu, vysvětlí téma, o němž se bude mluvit, zformuluje otázku ke konverzaci a případně navrhne závěrečnou modlitbu.

Formační plán tentokrát nepřináší řešení, ale otvírá otázky. Nedožvíme se z něj „jak to tedy je,“ ale můžeme se jím nechat inspirovat ke společné cestě prohlubování a diskutování důležitých otázek našeho lidského, křesťanského a salesiánského života. Namísto hotových odpovědí nás tento formační plán bude zvat k hledání, naslouchání, komunikaci a otvírání se Božímu duchu. Je tedy potřeba se připravit na to, že letošní formace od nás může vyžadovat větší odpovědnost a ohleduplnost. V diskuzi je důležité, aby každý mohl ve svobodě říci svůj názor, i kdyby se neshodoval s tím, jak to vidí ostatní.

Návrh průběhu setkání:

- Uvedení do tématu: biblický text, synodní dokument, otázka
- Chvilka ticha na promyšlení a modlitbu
- První kolo sdílení: každý účastník řekne ve 3-5 minutách svou odpověď na položenou otázku, ostatní naslouchají, nediskutují.
- Přestávka, občerstvení, píseň, modlitba...
- Druhé kolo sdílení: kdokoliv může (opět krátce) říct, co ho zaujalo na tom, co říkali jiní
- Závěr: pokud z konverzace vyplyne něco, co jednotlivé účastníky navzájem spojuje, co by mohlo být zkušeností společného rozlišování v Duchu svatém, může to moderátor nebo kdokoli jiný na závěr shrnout.
- Modlitba – spontánní nebo přečtená z FP

Sdílení výstupů

Pokud společenství dojde ve vzájemné diskuzi k nějakému závěru, který dokáže v několika větách zformulovat, budeme rádi, když ho nabídne ke sdílení také ostatním členům Sdružení. Výstupy zašlete na adresu sdilimese@asczech.cz, budeme je sdílet na webu ASC.

1. DUCHOVNÍ KONVERZACE

kapitolu připravil: Michael Martinek

Skutky 15, 1-31

Instrumentum laboris 6

Synodálnímu shromáždění přinášíme plody získané během fáze naslouchání. Především jsme zakusili radost, která se projevuje v upřímném a uctivém setkání mezi bratry a sestrami ve víře: setkat se navzájem znamená setkat se s Pánem, který je uprostřed nás! Mohli jsme se tak vlastníma rukama dotknout katolicity církve, která v rozmanitosti věku, pohlaví a sociálních podmínek projevuje mimořádné bohatství charismat a povolání v církvi a je strážkyní pokladnice rozdílů v jazycích, kulturách, liturgických projevech a teologických tradicích. Ve skutečnosti je tato bohatá rozmanitost darem každé místní církve všem ostatním (srov. LG 13) a synodální dynamika je způsobem, jak tuto bohatou rozmanitost ocenit a posílit, aniž by ji zploštila do uniformity. Podobně jsme zjistili, že existují společné otázky, i když je synodalita v různých částech světa prožívána a chápána různými způsoby na základě společného dědictví apoštolské tradice. Součástí výzvy synodality je rozpoznat, na jaké úrovni je nejvhodnější se jednotlivými otázkami zabývat. Stejně tak jsou společná i určitá napětí. Neměli bychom se jich děsit, ani se je snažit za každou cenu vyřešit, ale spíše se zapojit do neustálého synodálního rozlišování. Jen tak se tato napětí mohou stát zdrojem energie a nezvrhnout se v destruktivní polarizace.

Duchovní konverzace je zaměřena na kvalitu naší schopnosti naslouchat, stejně jako na kvalitu slov, která říkáme. To znamená, že věnujeme pozornost tomu, co se v nás a v těch, se kterými rozmlouváme, děje během rozhovoru na duchovní rovině. Proto musíme být pozorní k něčemu hlubšímu než jen ke slovům, která zaznívají. Tato kvalita naší pozornosti je výrazem úcty, otevřenosti a vstřícnosti vůči druhým v jejich odlišnosti a individualitě. Základními postoji pro proces duchovní konverzace jsou aktivní naslouchání a ze srdce vycházející mluvení. Taková konverzace vytváří atmosféru důvěry a otevřenosti, takže se lidé mohou vyjadřovat zcela svobodně. To jim pomáhá vzít vážně to, co se děje v jejich nitru, jak

během jejich naslouchání druhým, tak i během jejich vlastního mluvení. Tato niterná pozornost nás nakonec uschopňuje k tomu, abychom si byli více vědomi přítomnosti Ducha svatého a jeho zapojení se v procesu sdílení a rozlišování.

Otázka k duchovní konverzaci na leden se týká našeho pochopení smyslu této synody. Mnoho křesťanů ji považuje za zbytečnou, případně nebezpečnou, vidí v ní ohrožení trvalých hodnot církve. Jiní by ji rádi podpořili, ale nevěří, že v církvi lze něco změnit, proto zůstávají pasivní. A jiní v ní vidí velký smysl a nadšeně ji podporují. V tomto tématu si chceme navzájem sdělit, jak to má každý z nás, a případně hledat nějaké společné stanovisko.

Otázka:

Co pro mě znamená probíhající synoda?

Vidím v ní naději pro církev? V čem konkrétně?

Nebo spíše ohrožení? V čem konkrétně?

2. LIDÉ ŽIJÍCÍ V DRUHÉM MANŽELSTVÍ A JEJICH MÍSTO V CÍRKVI

kapitolu připravila: Anežka Hesová

Iz 54,2: Rozšiř místo ve svém stanu, ať napnou stanové houně tvých příbytků. Nerozpakuj se! Natáhni svá stanová lana a upevni kolíky.

Instrumentum laboris b 1.2

Závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění často zmiňují ty, kteří se v církvi necítí být přijati, jako jsou rozvedení a znovu sezdaní, lidé v polygammích manželstvích nebo katolíci LGBTQ+. (...) Jak můžeme vytvořit prostor, kde se ti, kteří se cítí církví zranění a společenstvím nepřijati, cítí být uznáni, přijati, kde se mohou svobodně ptát a nejsou odsuzováni?

Závěrečný dokument synody, kap. 16: Stát se církví, která naslouchá a doprovází

h) Různými způsoby žádají o vyslyšení a doprovázení také lidé, kteří se cítí být v církvi vytlačováni na okraj nebo úplně vyloučeni kvůli svému manželskému stavu, identitě nebo sexualitě. Při shromáždění bylo cítit hluboký smysl pro lásku, milosrdenství a soucit s těmi, kteří jsou nebo se cítí být církví zranění nebo opomíjeni a kteří chtějí mít místo, které by mohli nazývat „domovem“, kde by se cítili bezpečně, byli vyslechnuti a respektováni, aniž by se museli bát odsouzení. Naslouchání je předpokladem společného putování za Boží vůlí. Shromáždění znovu připomíná, že křesťané musejí vždy projevovat úctu k důstojnosti každého člověka.

Každý, kdo vstoupil do manželství s upřímnou nadějí, že v něm bude žít celý svůj život až do smrti, je v případě rozpadu tohoto svazku v těžké situaci. Ať už k tomu došlo z jakéhokoli důvodu, rozvedený člověk musí čelit pocitu osobního selhání, ztráty životních snů, strachu o budoucnost dětí nebo o materiální zabezpečení a v případě, že žije v křesťanském prostředí, také obavám z odsouzení ze strany ostatních věřících nebo nepřijemnému pocitu méněcennosti vůči „spořádaným křesťanským

rodinám“. Čeká ho život v samotě nebo v novém vztahu, který ho možná v očích některých lidí připraví o čest a v církevně právním ohledu o přístup ke svátostem. Paradoxně ve chvíli, kdy ve svém zraněném a rozbitém životě možná víc než kdy jindy potřebuje zažít Boží vlídnost a bezpodmínečné přijetí. Nebo ve chvíli, kdy právě po mnoha letech útrap našel v novém vztahu štěstí, po kterém celý život toužil. Pro některé lidi je tato zkouška příliš těžká a raději se církvi vzdálí, aby obtíže spojené s touto situací nemuseli nést. Jiní se snaží mezi křesťany nějak dál žít a vypořádat se s tím. Nemusí to však být jednoduché ani pro společenství věřících, kterého jsou součástí. Jak s nimi o jejich rodinné situaci ohleduplně mluvit? Jak se přitom držet učení církve o nerozlučitelnosti manželství? Jak jim umožnit, aby se cítili přijati, když zároveň nemohou přistupovat ke svátostem, což je od ostatních věřících viditelně odděluje? Jak s nimi prožívat autentické vztahy bez předsudků a kategorizací? Apoštolská exhortace *Amoris laetitia* v této otázce zdůrazňuje, že příběh každého člověka je jedinečný. Neexistuje žádný univerzální pastorační recept na přístup ke všem rozvedeným a znovu sezdaným lidem. Důležitá je upřímná reflexe jejich situace před Bohem. Jsme pro ně na této cestě dobrými společníky?

Otázka:

Jakou zkušenost máme v našem společenství (spolupracovníckém, farním ...) s přijetím rozvedených lidí?

Co se nám daří, s čím si nevíme rady, z čeho máme obavy?

3. AUTORITA CÍRKEVNÍ NAUKY

kapitulu připravil: Miroslav Hovorka

Mt 16, 18-19: A já ti pravím, že ty jsi Petr (to je skála); a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou. Tobě dám klíče od nebeského království, a co svážeš na zemi, bude svázáno v nebi; a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno v nebi.

Mt 28, 20: A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.

2 Petr 1, 20: Buďte si však především vědomi toho, že žádný výklad z Písma není ponechán něčímu soukromému výkladu.

Závěrečný dokument synody

Aniž by papež František podceňoval hodnotu zastupitelské demokracie, reaguje na obavy některých, že by se synoda mohla stát orgánem, který se usnáší většinovým hlasováním, zbaveným církevního a duchovního charakteru, což by ohrozilo hierarchickou povahu církve. Někteří se obávají, že budou nuceni ke změnám; jiní se obávají, že se nic nezmění a že bude příliš málo odvahy k tomu, aby se postupovalo tempem živé Tradice.

Instrumentum laboris

Je zde jasná výzva k překonání vize, která vyhrazuje jakoukoli aktivní funkci v církvi pouze vysvěceným služebníkům (biskupům, kněžím, jáhnům) a omezuje účast pokřtěných na podřízenou spolupráci. Aniž by se snižovalo ocenění svátosti svěcení, jsou služby v synodálním horizontu chápány z hlediska služebního pojetí celé církve.

Rozmanitost charismat bez autority se stává anarchií, stejně jako přísnost autority bez bohatství charismat, služeb a povolání se stává diktaturou. Církev je zároveň synodální a hierarchická.

Slovo „autorita“ ve svém původu označuje schopnost umožnit druhým růst, a proto je službou jedinečnosti každého člověka, podporující tvořivost, a nikoliv formou kontroly, která ji blokuje.

Boží lid a církevní hierarchie se vzájemně potřebují a jeden bez druhého nemůže existovat. Mohou a musí se vzájemně doplňovat, inspirovat a vzájemně si pomáhat růst. Mohou si být tedy vzájemně autoritou, pokud použijeme onen původní význam tohoto pojmu. Pokřtění svou spoluúčastí na vedení a rozhodování určitě nevezmou Petrovi klíče od nebeského království a biskupům jejich pravomoc nad celou církví, ale hlubším pochopením všeobecného kněžství mohou církev obohatit. Nejde tedy o přerozdělování moci. Nyní je čas nalézat jednotu tam, kde je rozmanitost a kde se projevují i neshody. Synodální proces hledá, jak zasadit ordinovanou službu do nového pojetí církve. Do pojetí: „Jít společně“. Jedním z prvních kroků musí být změna rozhodovacích procesů tak, aby byly transparentnější. Boží lid by měl znát konkrétní důvody důležitých rozhodnutí. Pokud by se i jednotlivci z Božího lidu účastnili rozhodovacích procesů církve, tak je nutné, aby měli příslušné odborné znalosti. Základem však stále bude společné rozlišování a touha plnit Pánovu vůli. Církev potřebuje být pro dnešní svět srozumitelná, autentická a věrohodná a díky tomu by mohla získat i autoritu přirozenou. Ta se musí potkat s autoritou, kterou apoštolům a jejich nástupcům svěřil Ježíš. A nositelé všeobecného kněžství v tomto mají mít nezastupitelnou roli. A kdo nás na té společné cestě povede? *Jan 14:26 „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“*

Otázka:

Spolurozhodovat je mnohem náročnější než se pouze nechat vést. Jakým způsobem by se měla dělat v církvi na různých úrovních důležitá rozhodnutí (když hlasování nadpoloviční většinou zde nemá místo)?

4. EKUMENA A MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG

kapitolu připravila: Ivana Rabiňáková

Jan 17,1;21 Po těch slovech pozdvihl Ježíš oči k nebi a modlil se: „... ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.”

Závěrečný dokument synody, kap. 7: Na cestě k jednotě křesťanů

a) Toto zasedání synodálního shromáždění bylo zahájeno ve **znamení ekumenismu**.

Na modlitební vigílii "Společně" se po boku papeže Františka sešli představitelé a **zástupci různých křesťanských společenství**: jasné a věrohodné znamení **vůle jít společně** v duchu jednoty víry a výměny darů. Tato významná událost nám umožnila uvědomit si, že **to, co nás spojuje, je větší než to, co nás rozděluje. Máme totiž společného "jednoho Pána, jednu víru, jeden křest, jednoho Boha a Otce všech, který je nade všemi, mezi všemi a ve všech"** (Ef 4,5-6).

e) **Spolupráce všech křesťanů je základním prvkem** při řešení pastoračních výzev naší doby: v sekularizovaných společnostech **umožňuje, aby hlas evangelia získal větší sílu**, v kontextech chudoby nutí lidi spojit síly ve službě spravedlnosti, míru a důstojnosti nejmenších. Vždy a všude **je základním zdrojem pro uzdravení kultury nenávisti, rozdělení a války**, která staví skupiny, lidi a národy proti sobě.

Kap. 5: Církev "ze všech kmenů, jazyků, lidí a národů"

f) Církev učí o **potřebě mezináboženského dialogu** a podporuje jeho praktikování jako součásti budování společenství mezi všemi národy. Ve světě plném násilí a roztržičnosti se **svědectví o jednotě lidstva, jeho společném původu a společném údělu**, v koordinované a bratrské solidaritě **směřující k sociální spravedlnosti, míru, smíření a péči o společný domov** jeví jako stále **naléhavější**. Církev si je vědoma, že **Duch svatý může promlouvat skrze hlasy mužů a žen všech náboženství, přesvědčení a kultur**.

d) **Migrační pohyby jsou realitou**, která **přetváří místní církve jako mezikulturní společenství**. Migrantů a uprchlíků, z nichž **mnozí nesou rány**

vykořenění, války a násilí, se často stávají zdrojem obnovy a obohacení pro společenství, která je přijímají, a příležitostí k navázání přímého spojení s geograficky vzdálenými církvemi. Tváří v tvář stále nepřátelštějším postojům vůči migrantům **jsme povoláni praktikovat otevřené přijetí**, doprovázet je při budování nového životního projektu a **budovat skutečné mezikulturní společenství mezi národy**. Nedílnou součástí autentického přijetí je **respekt k liturgickým tradicím a náboženským zvyklostem migrantů**.

„Vnímejte rozmanitost jako zdroj obohacení, a nikoliv jako nebezpečí. Bez bratrské sounáležitosti jsou i naše nejlepší plány a projekty prázdné a bezduché.“ (papež František)

Je jeden Bůh, ale mnoho způsobů, jakými ho lidé hledají.

Jen v naší zemi je registrováno 22 křesťanských církví, všech církví a náboženských společností 44. V celém světě mnohem víc...

Otázka:

Jak se sblížovat a neztratit svoji identitu?

Jakým konkrétním způsobem je potřeba pracovat na tom, aby se z rozmanitosti nestalo rozdělení?

Modlitba:

Bože všech národů, prameni a zdroji jednoty, prosíme tě:

Dej nám otevřené srdce, ať se dokážeme učit od lidí dobré vůle z jakékoli církve nebo kultury. Pomáhej nám být jednotní v našich rodinách a společenstvích. Ať přinášíme porozumění do svých farností, na pracoviště i do všech míst, kam přijdeme. Amen.

5. EVANGELIZACE

kapitulu připravili: Stanislav Vocásek a Nataša Kleplová

Mt 28, 18–20 Ježíš k nim přistoupil a řekl: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Proto jděte. Získávejte učedníky ze všech národů, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“

Závěrečný dokument synody, kap. 8: Církev je misie:

d) Je-li poslání milostí, která zavazuje celou církev, přispívají věřící laici životně důležitým způsobem k jeho uskutečňování ve všech prostředích a v nejběžnějších každodenních situacích. Jsou to především oni, kdo zpřítomňují církev a hlásají evangelium v kultuře digitálního prostředí, které má tak silný vliv na celém světě, v kultuře mládeže, ve světě práce, hospodářství a politiky, umění a kultury, vědeckého výzkumu, výchovy a vzdělávání, v péči o společný domov a zvláštním způsobem v účasti na veřejném životě. Tam, kde jsou přítomni, jsou povoláni vydávat svědectví o Ježíši Kristu v každodenním životě a výslovně sdílet svou víru s ostatními. Zvláště mladí lidé se svými dary a slabostmi, jak rostou v přátelství s Ježíšem, se stávají apoštoly evangelia mezi svými vrstevníky.

e) Věřící laici jsou také stále více přítomni a aktivní ve službě v křesťanských společenstvích. Mnozí z nich organizují a animují pastorační společenství, slouží jako vychovatelé ve víře, teologové a formátoři, duchovní animátoři a katechisté a podílejí se na činnosti různých farních a diecézních orgánů. V mnoha regionech závisí život křesťanských společenství a poslání církve na osobě katechistů. Kromě toho laici slouží v oblasti zabezpečení a správy. Jejich přínos je pro poslání církve nepostradatelný, proto je třeba dbát na získávání potřebných dovedností.

Závěrečný dokument synody, kap. 17: Misionáři v digitálním prostředí:

d) Digitální kulturu nemůžeme evangelizovat, aniž bychom jí nejprve porozuměli...

k) Mnoho mladých lidí, kteří také hledají krásu, opustilo fyzické prostory církve, kam se je snažíme zvát, ve prospěch online prostor. To předpokládá hledání nových způsobů, jak je zapojit a nabídnout jim formaci a katechezi. To je otázka, nad kterou je třeba se pastoračně zamyslet.

Dnešní svět je protkán sítí neskutečného množství digitálních textů, videí, informací celkově. Je velmi těžké se v nich orientovat, natož v tomto oceánu naleznout pravdu. Dokážeme v tomto moři informací obstát? Dokážeme zaujmout ty, kteří hledají? Dokážeme se bránit dezinformacím, které na nás přší ze všech médií? Dokážeme hledat korektní informace a budovat si tak tolik důležité kritické myšlení?

Je pravdou, že na svých pracovištích se ve většině případů bez digitálních technologií neobejdeme, neznamená to však, že se dokážeme v tomto digitálním světě orientovat nebo dokonce aktivně oslovovat hledající či aktivně formovat křesťany. Evangelizace by měla být součástí života všech křesťanů. Všichni jsme misionáři, všichni jsme církev. My všichni máme odpovědnost za evangelizaci tím, jak se chováme, jak žijeme a jak nás vnímá ta „živá“ část lidstva, nejen ta digitální. Evangelizace přeci není jen úkolem osob zasvěcených, ale nás všech, povoláných. A svoje povolání jsme přeci získali křtem – *Potom jim řekl: „Jděte do celého světa a kaďte evangelium všemu stvoření (Mk 16, 15).* Církev patří nám všem a my všichni na ni máme svůj podíl. Určitě se potřebujeme vzdělávat v dovednostech, které dnešní doba vyžaduje. Tedy nejen v otázkách čistě církevních, teologických, ale určitě i v oblastech psychologie, ekonomiky, pedagogiky, politiky a také v oblasti moderních technologií. Svět se změnil a mění se již od chvíle, kdy Ježíš vyslal své učedníky, aby učili národy všemu, co jim přikázal zachovávat. Aby hlásali „dobrou“ zprávu. Zpráva je stále stejná. Otázkou je forma a jazyk.

Otázka:

Jak já tam, kde jsem, předávám „dobrou“ zprávu? (v rodině, ve farnosti, na pracovišti...) Co mi pomáhá, abych „svítil(a) a zářil(a)“?

Co potřebuji od církve, ostatních věřících, od rodiny...?

6. POSTAVENÍ ŽEN V CÍRKVI

kapitolu připravil: Pepa Hes

Jan 4, 7-9: Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi napít!“ – Jeho učedníci odešli předtím do města, aby nakoupili něco k jídlu. – Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé se totiž se Samařany nestýkají.

Závěrečný dokument synody kap. 9, Ženy v životě a poslání církve

j) K přístupu žen k diakonické službě byly vyjádřeny různé postoje. Někteří se domnívají, že tento krok by byl nepřijatelný, protože by byl v nesouladu s Tradicí. Pro jiné by však umožnění přístupu žen k diakonátu obnovilo praxi rané církve. Jiní v tomto kroku spatřují vhodnou a nutnou odpověď na znamení doby, která je věrná Tradici a může najít odezvu v srdcích mnoha lidí, kteří hledají v církvi obnovenou vitalitu a energii. Někteří vyjadřují obavy, že tento požadavek je výrazem nebezpečného antropologického zmatení, jehož přijetím by se církev přizpůsobila duchu doby.

Již delší dobu je v církvi přítomna otázka o (ne)svěcení žen alespoň na jáhenky. Jak vyplývá ze závěrečného dokumentu synody, stále trvá rozdílnost pohledů. Každá strana má své „zřejmé“ důvody. Zamysleme se v této souvislosti nejen nad známým úryvkem z rána po Vzkříšení, kdy prvními svědky velikonočních událostí (apoštolkami) jsou právě ženy, ale také nad setkáním se samařskou ženou. Ježíš zde zřetelně dokazuje svobodu v nadhledu nad ustálenými zvyklostmi. „Židé se se Samařany nestýkají.“ Katolíci ženy neschvít!

Otázka:

Jaký mám názor na svěcení žen?

Co mohou ženy dělat i bez svěcení?

7. ROLE LAIKŮ V CÍRKVI

kapitulu připravili: Marcela a Jan Žižlavští

Gal 3,26-29

"Všichni věřící, muži i ženy, jsou povoláni k tomu, aby byli svědky Kristova evangelia všude, kde jsou a cokoli dělají." *Lumen Gentium*

V souhrnné zprávě Synody 2023 je laik v církvi definován jako každý křesťan, který není členem církevní hierarchie. Laici jsou tedy všichni věřící, kteří nejsou kněží, biskupové nebo papež. **Laici mají podíl na obecném kněžství.** Laici jsou plnoprávními členy církve a mají důležitou roli v jejím životě. Jsou to oni, kdo tvoří většinu církve a kdo ji denně žijí ve svých rodinách, zaměstnáních a komunitách. Mají být v církvi vítáni a podporováni. Jsou vyzýváni, aby se aktivně zapojili do života církve. Mají být svědky Kristova evangelia ve světě a přispívat k rozvoji církve. Mají mít možnost se podílet na rozhodování a měli by mít přístup k formaci, která jim pomůže k plnějšímu životu ve víře. Dále se mají podílet na plánování a realizaci pastoračních aktivit, zakládat nové formy pastorace, angažovat se v sociální a charitativní činnosti a zastupovat církev ve veřejném životě. Tolik výběr ze souhrnné synodní zprávy

Ustanovení obecného kněžství je zakotveno na mnoha místech Písma svatého. Je to základní princip křesťanského života, který vyzývá všechny křesťany, aby se zapojili do díla Božího vykoupení. V průběhu 4. století, kdy se církev začala organizovat do hierarchické struktury, vznikl nešťastný pojem laik (světský člověk). Tento pojem změnil časem svůj význam ve smyslu neodborník, amatér, lama, trotl... a stal se tak dehonestujícím označením. Křesťanská spiritualita utváří boží lid, ve kterém se rodí mnoho forem podle různých způsobů života. *Ve věřícím člověku se může naplno rozvinout smysl pro víru (sensus fidei), osobní schopnost rozeznávat pravdy víry do té míry, v jaké se účastní života církve.*

Dnes se zamýšlíme se nad otázkou: **Jak mám žít jako Boží člověk? (laik)** Nám salesiánům může pomoci jako příklad Božího člověka pohled na matku Markétu, jejíž životopis důvěrně známe. Její láska, podpora a příklad byly pro Jana Boska inspirací a pomohly mu v jeho práci s mládeží.

Neměla teologické vzdělání, přesto dokázala kolem sebe šířit Boží lásku. Vařila pro děti v oratoři. Pomáhala dětem s učením. Byla pro děti matkou a přítelkyní. Pracovala na poli, v domácnosti a často pomáhala i svým sousedům. V našich farnostech jsou lidé, kteří pomáhají kněžím s pastoračí, s přípravami na svátosti, tvoří a spravují farní weby, sepisují ohlášky, pomáhají s administrativou, vedou pobožnosti a podobně. Je potřeba práci rozdělit, ne že kněz bude dělat vše sám. Jsou i farnosti kde kněz už několik let není a v budoucnu ani nebude. Klademe si otázky, co dál? Máme však různé kněze a není lehké vždy navázat spolupráci. Budoucnost je v rukou všech lidí (nejen kněží, biskupu, řeholníků), ať jsme, kdo jsme a jací jsme.

Otázka:

Jak mám žít jako Boží člověk?

Jak se cítím jako laik v církvi, jaká je moje zkušenost s aktivním zapojením v církvi?

Modlitba:

Pane, prosím, ať nemyslíme jen na sebe a své blaho, ale ať umíme naše hřivny, které jsme od Boha dostali, používat správně. A nebáli se podat pomocnou ruku, kde je potřeba. My přece máme ve spolupracovníckém slibu, že „sloužíme lidem a lidovým vrstvám“ a to je i například modlitba a pomoc bližním, kněžím a všem okolo nás. Amen.

Zdroje a související texty:

MARTINEK, Michael. [Kdo je laik?](#); [Dominikánská 8](#); [Matka Markéta](#)

8. VZTAH VĚŘÍCÍCH A KLÉRU - KLERIKALISMUS ZDOLA

kapitolu připravili: Dagmara a Honza Beránkovi

Mt 23,1-12

Z citací papeže Františka:

„Klerikalismus podporovaný kněžimi i laiky, způsobuje v těle církve hluboké rány“

„Klerikalismus je zvrácenost. Klerikální biskup či kněz je zkažený, avšak klerikální laik nebo laička je ještě zkaženější; když se klerikalismus dostane mezi laiky, je to příšerné.“

Petr Hruška (gen. vikář plzeňské diecéze):

„Klerikalismus zdola je vyžadování, očekávání či tolerování projevů nábožensky motivované vyvýšenosti nad druhými ze strany laiků.“

Čím k nám tato slova promlouvají? Řada zcela konkrétních forem klerikalismu zdola zaznívá v synodních zápisech, v různých diskusních skupinách, ale mnohé určitě známe i z vlastní zkušenosti. Jednotlivé příklady by se daly asi shrnout do několika skupin, pár jich uvedeme, nicméně každý z nás pravděpodobně může jmenovat další.

- **Nezdravá, falešná úcta vůči kněžím a biskupům:** Sem patří např. oslovování kněze. Ano, my v salesiánské rodině jsme vesměs zvyklí si vzájemně tykat a oslovovat se jmény. Ale jak je to v našich farnostech? Většinou už vymizelo oslovování důstojný, velebný pane (ale i teď na to řada kněží slyší), oslovujeme buď „pane faráři“ nebo „otče“. Ale: třiadevadesátiletá žena má velký problém oslovovat „otče“ arogantního, drzého čtyřicetiletého kněze, a tak se oslovování prostě vyhýbá. Je to tak správně? Patří sem také vyvyšování kněze ve společenství. „Až co řekne pan farář...“ „Pane faráři, vy si sedněte do čela...“ „Pane faráři, vy ne, my to uděláme...“ „Pane faráři, vy rozhodněte, kdo má pravdu, vy máte Ducha svatého“. Je to tak správně?

- **Přílišné morální nároky na kněze a biskupy:** Tenhle kněz selhal, chová se nedůstojně, k tomu už k přijímání nepůjdu. A opět konkrétní příklad – rodina, z níž vyšel kněz, se ve farnosti těšila velké úctě, všichni k ní vzhlíželi, měla výsadní postavení. Po odchodu tohoto kněze ze služby (oženil se) náhle spadla z piedestalu, ostatní se jim začali vyhýbat, nastaly rozpaky. Je to tak správně?
- **Finance:** V mnoha diecézích a farnostech farníci vůbec netuší, co se děje s penězi, které darují do sbírek. Někdy mají alespoň důvěru, že „budou použity dobře“, někdy ani to ne. Ale nemají odvalu se zeptat a mlčky to přecházejí. Je to správně?
- **Vyvyšování sebe samých:** I my, laici, míváme někdy tendenci nechat si projevat úctu, jež nám nenáleží. Vychutnáváme si, že k nám ostatní vzhlíží, cítíme se být důležitějšími, protože jsme akolyté, varhaníci, lektoři, kostelníci, katecheté, protože jsme vzdělaní a „rozumíme tomu“, protože „umíme mluvit“... Je to tak správně?

Otázka:

Jak dávat kněžím i laikům zpětnou vazbu?

Co můžeme dělat jako laici, jako salesiáni pro vytváření zdravých vztahů ve farních či jiných společenstvích?

9. DUCHOVNÍ ROZMĚR SYNODALITY

kapitolu připravili: Josef a Lenka Pešatovi

Pán sám prikazuje, abychom na něj naléhali tím, že ho budeme prosit...

Volání člověka „Přijď království Tvé“ umožňuje Bohu, aby mohl přijít a aby přišel jako přijatý.

Činnost, která se nerodí z modlitby, je jako šíp náhodně vystřelený z uvolněného luku – bez cíle, bez síly nemůže doletět do terče.

(Silvano Fausti – Nad evangeliem podle Lukáše, Paulínky 2011, str. 618-621)

Synodální církev je církví kontemplativní.

Je církví, jejímž středem je Písmo svaté a svátosti, protože jsou školou otevřenosti spásnému Božimu jednání v celém stvoření, v lidském životě a v dějinách. Nelze uskutečňovat či udržovat synodalitu, která by nebyla založena na modlitbě církve a celého věrného Božího lidu. Modlitba udržuje srdce a mysl otevřenou všemu, co Bůh koná a co touží vykonat pro lidstvo a pro stvoření. Krom toho modlitba živí a proměňuje lidskou vůli takovým způsobem, že se stále snažíme toužit a jednat podle Boží vůle a podle jeho plánu spásy. Tak je každá modlitba darem Ducha Svátého, který nám umožňuje napodobovat Krista, jehož celé bytí je modlitbou.

z dokumentu „Spiritualita synodality“

https://www.synod.va/content/dam/synod/common/spirituality/CZ_spiritualita-synodality.pdf

Jestliže je Ježíš naším vzorem a chceme-li ho následovat, pak pramenem síly je Duch svatý. Ten nás vede k postoji stálého obrácení, to znamená k péči o vlastní duchovní život. A pokud prožíváme osobní zkušenost života s Bohem, pak jsme vtahováni do společenství s bratry a sestrami v Kristu.

Panna Maria je ta, kterou Donu Boskovi dal Kristus, aby ho vedla po celý jeho život pro druhé. Aby mu byla učitelkou. Přesto, že byla nejdůležitější postavou v životě Ježíše, neměla žádné dlouhé proslovy, nekomentovala, co Ježíš dělá a proč to dělá, neupozorňovala na sebe, ale všechno uchová-

vala ve svém srdci a uvažovala o tom. Předkládala to Bohu v modlitbě. Ale vždycky, když to bylo potřeba, byla aktivně na svém místě. Byla tam, kde byla její přítomnost a její činnost nejpotřebnější. Při Zvěstování řekla: „Ano“ se vším, co ji čekalo a čemu dopředu ani nerozuměla. Když se dozvěděla, že neplodná Alžběta je v 6. měsíci, ve spěchu nesla Ježíše ve svém lůně na toto setkání. Když se dvanáctiletý Ježíš ztratil, hledala ho s bolestí. V Káně se postarala, aby nebyl průšvih. Neschovávala se před bolestí, která na ni doléhala při pohledu na Ježíšovo utrpení. Přijala ho snatého z kříže do klína s láskou, vírou a nadějí. Setrvala před Letnicemi v modlitbách s apoštoly. Pak ale nakonec je Královnou nebe, je šťastná.

My jsme někdy i po modlitbě plní nedůvěry něco začít, stále spoléháme na sebe, necháváme se přemoci strachem a v obavách z vlastního neúspěchu raději nic neriskujeme. Když Bohu neřekneme „ano“, tak potom nás ale ani nečeká radost z toho, že nás potřebuje a vybral si nás ke spolupráci. Připomínejme si nebeskou perspektivu.

Otázka:

Jakou mám zkušenost s modlitbou, rozjímáním, „uvažováním v srdci“?

Mohu v modlitbě poznat, co ode mě Bůh v mé životní situaci chce?

Jak poznávám, že je to od Boha a ne ode mě nebo od zlého?

Modlitba:

Pane Ježíši Kriste, ať jsi to ty, kdo nás formuje svým Duchem svatým. Obracíme se také k tobě, Panno Maria, veď nás, nauč nás uchovávat vše v srdci, rozvažovat ve světle Ducha svatého o všem, co prožíváme, zůstat v důvěře a naději za všech okolností, a nauč nás v odevzdanosti a s odvahou jednat tak, jak to od nás Pán očekává.

10. LITURGIE – SLAVENÍ SPOLEČNÉ BOHOSLUŽBY

kapitola připravil: Boženka a Jiří Šárkovi

Skut 3,8: Vešel s nimi do chrámu, chodil, skákal radostí a chválil Boha.

Instrumentum laboris B 3.

60. Četné příspěvky zdůrazňují potřebu podobného úsilí o obnovu jazyka, který církev používá v liturgii, kázání, katechezi, sakrálním umění, jakož i ve všech formách komunikace určených věřícím a širší veřejnosti, a to i prostřednictvím nových nebo tradičních forem médií. Aniž by došlo k oslabení hloubky tajemství, jež církev hlásá anebo bohatství její tradice, je třeba, aby obnova jazyka otevřela mužům a ženám naší doby k tomuto tajemství cestu, místo aby je činila nesrozumitelnými. Inspirace svěžestí jazyka evangelia, schopnost inkulturace, kterou vykazují dějiny církve, a slibné zkušenosti, které již probíhají, a to i v digitálním prostředí, nás vybízí k tomu, abychom s důvěrou a rozhodností pokračovali v úkolu, který má zásadní význam pro účinnost hlásání evangelia, což je cíl, o který usiluje misijní synodální církev.

XVI. ŘÁDNÉ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ BISKUPSKÉ SYNODY, První zasedání (4. - 29. října 2023)

l) Druhý krok se týká potřeby, na kterou mnozí poukazují, zpřístupnit liturgický jazyk věřícím a více jej vtělit do rozmanitosti kultur. Aniž by byla zpochybňována kontinuita s tradicí a potřeba liturgické formace, vyzývá se k zamyšlení nad touto otázkou a k prisouzení větší odpovědnosti biskupským konferencím podle vzoru motu proprio *Magnum principium*.

m) Třetí krok spočívá v pastoračním závazku posílit všechny formy společné modlitby, aniž by se omezovala pouze na slavení mše svaté. Ostatní projevy liturgické modlitby, stejně jako praktiky lidové zbožnosti, v nichž se odráží génius místních kultur, jsou prvky, které mají velký význam pro povzbuzení zapojení všech věřících, pro jejich postupné uvedení do křesťanského tajemství a pro přiblížení setkání s Pánem těm, kdo jsou s církví méně obeznámeni...

Liturgie zahrnuje pravidla o místě a čase konání, o osobách, které mohou nebo mají liturgii vykonávat, a které se jí mohou nebo mají účastnit, o potřebném oblečení (rouchu), náčiní a vybavení, o postupu bohoslužby, o textech, zpěvu, hudbě a podobně. Tato pravidla vznikala postupně, jak se obsah bohoslužby stával bohatším a složitějším, jak se do ní zařazovaly další a další prvky (Wikipedie).

Prvotní poslání každého křesťana, a tedy každé farnosti, je evangelizace. Kristus říká: „Jděte do celého světa a kaďte evangelium všemu stvoření.“ Máme v první řadě předat radostnou zvěst těm, kdo ji neznají, tedy těm, kdo neznají církevní mluvu, předpisy. Díky druhému vatikánskému koncilu (před šedesáti lety!) jsme z latiny přešli do češtiny a otočili kněze do společenství věřících. Pamatuji si, s jakým nadšením se učil můj otec (bylo by mu letos právě sto let) nové české liturgii. Tento nový liturgický jazyk však je již lidem, kteří nejsou od dětství pravidelně přítomni bohoslužbám (a to je ve společnosti absolutní většina), cizí a nesrozumitelný. Možná více než byla latina pro věřící před šedesáti lety. A snad ještě více se vzdálilo vnímání lidí zpěvům při mši z kancionálu. Když se podíváme na datování jejich vzniku, tak se až na malé výjimky nedostaneme k druhé polovině dvacátého století, spíše do století minulých. Písňe z kancionálu bývaly přetextovány z lidových písní, jejich teologické zkratky mnohdy zásadně neodpovídají církevnímu učení nehledě pak k nedodržování hudebních zásad. Kdysi kancionálové písňe kulturně odpovídaly životu člověka dané doby, kdy byly napsány, tedy lidem, kteří si při práci zpívali lidové písňe. Tato doba je však pryč. Pokud nemá být liturgie vzpomínáním na naše mládí nebo na kulturu, kterou nám přece předali naši předkové, ale způsobem srozumitelného setkání společenství církve a lidí, které do ní přizveme, musí mluvit současným jazykem společnosti. Musí zpívat tak, jak se radujeme při oslavách v rodině. Musí zvát a oslovovat. Nemá (jak se nehezky říká) uspokojovat náboženské potřeby věřících a vzpomínat, ale radovat se z Boha. A tak jako je „sobota učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu“, tak je liturgie určena pro člověka, a ne člověk pro liturgii, které často vůbec nerozumí.

Máte to štěstí, že váš kněz dokáže bohoslužbu zapojit do života? Že k liturgickým modlitbám přidá – a s čím přicházíš ty, o co ty chceš prosit, za co ty chceš děkovat... Že dokáže vysvětlit, o co v které část liturgie jde?

Papež František zavedl na třetí neděli v mezidobí neděli Božího slova. V roce 2022 při ní v homilii uvedl:

Slovo nás přivádí k člověku. Přivádí nás k Bohu a přivádí nás k člověku. Právě když objevíme, že Bůh je soucitná láska, překonáme pokušení uzavřít se do posvátné religiozity, která se omezuje na vnější uctívání, které se nedotýká života a neproměňuje ho. To je modlářství. Skryté modlářství, rafinované modlářství, ale je to modlářství. Slovo nás vyvádí z nás samých, abychom se vydali vstříc svým bratrům a sestrám jen mírnou silou osvobozující Boží lásky. V nazaretské synagoze nám Ježíš zjevuje právě toto: je poslán, aby se setkal s chudými – což jsme my všichni – a osvobodil je. Nepřišel rozdat seznam pravidel nebo vykonat nějaký náboženský obřad, ale vydal se na cesty světa, aby se setkal se zraněným lidstvem, aby pohladil tváře poznamenané utrpením, aby uzdravil zlomená srdce, aby nás osvobodil od řetězců, které vězní naše duše. Tímto způsobem nám odhaluje, jaká bohoslužba je Bohu nejmilejší: péče o bližního. A k tomu se musíme vrátit. Když se v církvi objevují pokušení k rigiditě, což je zvrácenost, a lidé se domnívají, že najít Boha znamená stát se přísnějším, s více pravidly, správnými věcmi, jasnými věcmi... Tak to není. Když uvidíme náznaky této rigidity, hned si řekněme: to je modla, to není Bůh. Náš Bůh takový není.

Otázka:

Jakou zkušenost máme v našich farnostech s liturgií? Je pro nás a pro naše kamarády (i nevěřící) liturgie ve všem srozumitelná?

Vede nás k radosti z radostné zvěsti? Pokud ne, jak mohu přispět k nápravě?

Modlitba:

Dobrý Bože,

tvůj Syn nám říkal, abychom nikomu neříkali otec,
a my tak nazýváme každého kněze,

říkal nám, abychom nikomu neříkali učiteli,
a my máme spoustu učitelů církve.

Říkal, že přichází doba, kdy nebudeme chválit Boha ani na hoře ani
v Jeruzalémě,
a my jsme vystavěli tisíce krásných a obrovských chrámů ke tvé počtě.

Pomáhej nám, prosíme, ať je naše účast na společenstvích tvé církve
pravdivá,

ať vyjadřuje srozumitelně tvou lásku ke všem lidem.

Ať vede k uctívání v Duchu a pravdě

a přináší nám radost z daru života a z tvé neskutečné lásky.

A ať k tobě přivede co nejvíc lidí kolem nás.

OBSAH

ÚVOD K FORMAČNÍMU PLÁNU 2024 – TÉMA SYNODA	1
1. DUCHOVNÍ KONVERZACE.....	3
2. LIDÉ ŽIJÍCÍ V DRUHÉM MANŽELSTVÍ A JEJICH MÍSTO V CÍRKVI	5
3. AUTORITA CÍRKEVNÍ NAUKY.....	7
4. EKUMENA A MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG	9
5. EVANGELIZACE	11
6. POSTAVENÍ ŽEN V CÍRKVI	13
7. ROLE LAIKŮ V CÍRKVI.....	14
8. VZTAH VĚŘÍCÍCH A KLÉRU - KLERIKALISMUS ZDOLA	16
9. DUCHOVNÍ ROZMĚR SYNODALITY.....	18
10. LITURGIE – SLAVENÍ SPOLEČNÉ BOHOSLUŽBY	20